

Usmernenie Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky

pre účastníkov procesov prípravy, realizácie, posudzovania a povoľovania výstavby
vodných stavieb s energetickým využitím s výkonom do 10 MW (malé vodné elektrárne)
na vodných tokoch Slovenskej republiky

Za účelom zabezpečenia plnenia záväzných strategických cieľov koncepcie, zameraných na zvýšenie výroby elektrickej energie v malých vodných elektrárňach pri súčasnom zohľadnení environmentálnych aspektov a princípov trvalo udržateľného rozvoja, je potrebné zohľadňovať, resp. plniť najmä environmentálne požiadavky a všeobecné zásady a podmienky pre povoľovacie procesy prípravy, realizácie, posúdenia, povoľovania a prevádzkovania malých vodných elektrární, vrátane monitorovania, ktoré sú uvedené v kapitolách č. 6., 7., 9. a 10. „Aktualizovanej koncepcie využitia hydroenergetického potenciálu vodných tokov do roku 2030“.

Pri posudzovaní jednotlivých zámerov a projektov výstavby malých vodných elektrární a hodnotení ich predpokladaných vplyvov je potrebné posúdiť hlavne kritériá uvedené v Aktualizácii koncepcie využitia hydroenergetického potenciálu vodných tokov SR do roku 2030, kapitola 6. „Posúdenie profilov s identifikovaným technickým hydroenergetickým potenciálom podľa požiadaviek Rámcovej smernice o vode“ a ďalšie kritériá, najmä:

- prínos z hľadiska naplnenia strategických cieľov koncepcie a záväzkov Slovenskej republiky voči Európskej únii, a to v oblasti zvyšovania výroby elektrickej energie v malých vodných elektrárňach, využívania obnoviteľných zdrojov energie, diverzifikácie energetických zdrojov a energetickej bezpečnosti Slovenskej republiky,
- vplyv na sústavu chránených území Natura 2000,
- vplyv na stav vôd,
- globálny environmentálny a celospoločenský prínos,
- výrobná kapacita a efektívnosť využitia hydroenergetického potenciálu predmetnej lokality,
- úroveň technologického vybavenia (aj vo vzťahu k životnému prostrediu), prevádzková bezpečnosť stavby,
- vplyv na odtokové pomery v dotknutom území, hladinu podzemných vôd, ľadový režim, protipovodňovú ochranu,
- vplyv na jestvujúce stavby, hydrologické stanice, iné technicky a hydroenergeticky využiteľné objekty,
- eliminácia hydromorfologických vplyvov,
- zabezpečenie pozdĺžnej kontinuity riek a habitatov,
- vplyv na laterálnu spojitosť mokradí/inundácií s tokom,
- vplyv na ekologickú stabilitu územia,
- zachovanie biologickej rozmanitosti,
- vplyv na ekologický stav/potenciál,
- technické, odborné a finančné zabezpečenie investičného zámeru.

Usmernenie pre investora malej vodnej elektrárne

Okrem rešpektovania všeobecných zásad a hlavných kritérií posudzovania a hodnotenia, uvedených v kapitolách 6., 7., 9. a 10. Aktualizácie koncepcie využitia hydroenergetického potenciálu vodných tokov SR do roku 2030 sa od investora malej vodnej elektrárne požaduje splnenie nasledovných podmienok:

- možnosti umiestnenia malej vodnej elektrárne v konkrétnej lokalite (za účelom zohľadnenia miestnych pomerov, oprávnených záujmov a obmedzujúcich limitov pre umiestnenie malej vodnej elektrárne) zvažovať v spolupráci so správcom vodného toku, miestne a vecne príslušným orgánom štátnej správy pre ochranu prírody a krajiny (ŠOP SR) a ichtyológom,
- žiadosť o možnosť umiestnenia malej vodnej elektrárne v konkrétnej lokalite (profile) adresovať správcovi vodného toku
- k spracovanému investičnému zámeru si zabezpečiť oficiálne stanovisko správcu vodného toku,
- pri výbere lokality overiť možnosti a podmienky pripojenia malej vodnej elektrárne do elektrifikačnej siete,
- vo všetkých fázach stavby rešpektovať oprávnené záujmy ostatných užívateľov vôd a v záujme spravodlivého užívania vôd pri svojej činnosti neobmedzovať existujúcich užívateľov vôd v danej lokalite,
- v nepreskúmaných lokalitách (za účelom zistenia aktuálneho stavu zložiek prírodného prostredia, fauny a flóry, ovplyvňovaných budúcou výstavbou) realizovať potrebné prieskumy v súlade s požiadavkami orgánov štátnej správy pre ochranu prírody a krajiny,
- malé vodné elektrárne navrhovať v alternatívnych riešeniach s využitím iných dostupných technických prostriedkov. Výber najvhodnejšej alternatívy má predstavovať najlepšie environmentálne a technicky realizovateľné riešenie v súlade s požiadavkou ustanovenou v § 16 ods. 6 písm. b) vodného zákona a podľa odporúčacieho dokumentu dostupného na web sídla MŽP SR „Postupy pre posudzovanie infraštruktúrnych projektov podľa čl. 4.7 RSV“
- k žiadosti o územné rozhodnutie zabezpečiť posúdenie stavby podľa § 16 ods. 6 písmena b) vrátane § 16 ods. 9 vodného zákona,
- zabezpečiť ichtyologický prieskum, ak sa nerealizoval za účelom získania informácií o druhoch rýb vyskytujúcich sa v danom úseku vodného toku v ostatných troch rokoch,
- výsledky prieskumov premietnuť do opatrení navrhovaných na elimináciu a kompenzáciu negatívnych vplyvov stavby na životné prostredie, prírodu a krajinu,
- navrhované opatrenia premietnuť do zámeru stavby, projektovej dokumentácie a nadväzne ich realizovať,
- realizáciou stavby neobmedziť technické parametre a energetickú využiteľnosť ďalších lokalít navrhovaných pre umiestnenie malých vodných elektrární,
- efektívne využiť hydroenergetické a ďalšie technické parametre danej lokality,
- nenarušiť existujúci systém protipovodňovej ochrany a zabezpečiť bezpečné prevedenie povodňových prietokov,
- realizáciou stavby nenarušiť splavnosť vodných ciest podľa platnej legislatívy (zákon č. 338/2008 Z. z. o vnútrozemskej plavbe v platnom znení, vyhláška č. 22/2001 Z. z. a vodný zákon),
- v súvislosti so zadržiavaním vody v krajine a spomalením jej odtoku posúdiť vplyvy na disponibilné zdroje povrchovej vody pre závlahy.

- predpokladané negatívne vplyvy eliminovať, minimalizovať a kompenzovať účinnými opatreniami,
- realizovať opatrenia na ochranu kvality povrchových aj podzemných vôd,
- minimalizovať zásah do koryta pod a nad umiestnením riečného stupňa, zabezpečiť stabilitu dotknutého koryta toku, prostredníctvom navrhnutých opatrení minimalizovať zvýšenie sedimentácie, minimalizovať negatívne vplyvy na odtokové pomery, zmenu hladiny a režim podzemných vôd, ľadový režim a režim splavenín,
- u prietokových malých vodných elektrární vybudovať trvalo priechodný rybovod so zohľadnením typu vodného toku, jeho ichtyocenózy ako aj jeho ďalšieho využitia podľa Metodického usmernenia Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky z roku 2015 „Určenie vhodných typov rybovodov podľa typológie vodných tokov“ a jeho návrh riešiť s ichtyológom,
- u všetkých malých vodných elektrární zabezpečiť stanovený minimálny biologický prietok pod vodnou stavbou, u derivačných tiež v pôvodnom koryte toku,
- zohľadniť vplyvy globálneho otepľovania a zmien klímy,
- v súvislosti so zadržiavaním vody v krajine a spomalením jej odtoku posúdiť vplyvy na disponibilné zdroje povrchovej vody pre závlahy,
- podrobne spracovať oblasť záberu poľnohospodárskej a lesnej pôdy, zhodnotiť kvantitatívnu aj kvalitatívnu stránku potenciálne odňatého poľnohospodárskeho a lesného pôdneho fondu zabratého pre výstavbu,
- v zámere stavby a projektovej dokumentácii deklarovať zohľadnenie hodnotiacich kritérií tohto usmernenia a požiadaviek povoľujúcich orgánov,
- vo všetkých fázach stavby plniť podmienky a požiadavky povoľujúcich orgánov štátnej správy,
- viesť havarijný plán na odstránenie stavov ohrozujúcich bezpečnosť stavby a životné prostredie,
- viesť a uchovávať evidenčné listy stavby v súlade s požiadavkami povoľujúcich orgánov štátnej správy, odovzdávať požadované údaje pre účely evidencie v rámci programu monitorovania Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky,
- vykonávať monitorovanie vplyvov na životné prostredie a na stav vodného útvaru počas jej prípravy, realizácie a prevádzkovania vrátane funkčnosti rybovodu, evidovať a uchovávať výsledky v súlade s požiadavkami povoľujúcich orgánov štátnej správy,
- vyhodnocovať výsledky monitorovania v zmysle zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a výstupy odovzdávať v súlade s požiadavkami povoľujúcich orgánov štátnej správy a v elektronickej forme poskytovať aj Výskumnému ústavu vodného hospodárstva v Bratislave,
- deklarovať technické, odborné a finančné zabezpečenie investičného zámeru,
- pri uplatňovaní Aktualizovanej koncepcie využitia hydroenergetického potenciálu vodných tokov do roku 2030 vychádzať aj z relevantných dokumentov Európskej komisie, vrátane tých, ktoré schválila Európska komisia počas platnosti tohto dokumentu.

Usmernenie pre orgány štátnej správy

Okrem rešpektovania všeobecných zásad a hlavných kritérií posudzovania a hodnotenia, uvedených, v uvedených v kapitolách č. 6., 7., 8., 9. a 10. „Aktualizovanej koncepcii využitia hydroenergetického potenciálu vodných tokov do roku 2030“, sa od miestne a vecne príslušných orgánov štátnej správy požaduje:

- spolupracovať s potencionálnymi investormi pri výbere konkrétnych lokalít pre umiestnenie MVE za účelom zohľadnenia obmedzujúcich limitov z hľadiska ochrany prírody a krajiny a iných záujmov podľa prílohy č. 3,
- pri výbere lokality pre umiestnenie MVE prihliadať na ochranu hydrických biokoridorov nadregionálneho a regionálneho významu ÚSES,
- spolupracovať s dotknutými subjektami za účelom zohľadnenia obmedzujúcich limitov z hľadiska ochrany prírody a krajiny a iných záujmov podľa prílohy č. 3 (Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Slovenský rybársky zväz, Slovenský hydrometeorologický ústav, Slovenský vodohospodársky podnik š. p. a pod) a zabezpečiť ich informovanosť o zámeroch umiestnenia MVE v konkrétnej lokalite podľa platných predpisov,
- záväzné podmienky z procesov posudzovania a povoľovania navrhovaných činností uvádzať v územnom i vodoprávnom, resp. stavebnom povolení,
- v prípade nedosiahnutia environmentálnych cieľov postupovať v zmysle §16 ods.7 vodného zákona, čo znamená prehodnotenie rozhodnutí v oblasti monitorovania.
- viesť a uchovávať evidenciu vydaných povolení a záväzných stanovísk; výstupy z evidencie odovzdávať v súlade s pokynmi nadriadeného orgánu,
- viesť a uchovávať evidenciu požiadaviek na výkon monitorovania vplyvov na životné prostredie, uplatnených v rozhodnutiach o povolení stavby (v členení podľa jednotlivých malých vodných elektrární); od investora vyžadovať odovzdávanie výsledkov monitorovania spolu s ich vyhodnotením v zmysle zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie; výsledky monitorovania s vyhodnotením priebežne doplňať do evidencie; výstupy z evidencie odovzdávať v súlade s pokynmi nadriadeného orgánu,
- od investora vyžadovať posúdenie stavby podľa § 16 ods. 6 písmena b) vrátane § 16 ods. 9 vodného zákona a splnenia jeho podmienok, ktoré je podmienkou pre vydanie rozhodnutia o umiestnení stavby,

Usmernenie pre správcu toku

Správca toku plní úlohu správcu majetku štátu zvereného do jeho pôsobnosti, s ktorým nakladá v súlade s právnymi predpismi, pričom zabezpečuje tiež jeho prenájom. Vyjadruje sa k investičným zámerom výstavby malých vodných elektrární v lokalitách vo svojej pôsobnosti, a to na základe písomnej žiadosti žiadateľa. Pri posudzovaní zámerov zohľadňuje miestne pomery, oprávnené záujmy dotknutých subjektov a iné obmedzujúce limity pre umiestnenie malej vodnej elektrárne, ktoré sa k predmetným lokalitám viažu.

Vystupuje ako priamy účastník územného, vodoprávneho, stavebného a kolaudačného konania a ako správca toku je dotknutým orgánom v posudzovacom procese podľa zákona č. 24/2006 Z.z.

Ďalej sa, okrem rešpektovania všeobecných zásad a hlavných kritérií posudzovania a hodnotenia uvedených v tomto usmernení, od správcu toku požaduje:

- spolupracovať s potencionálnymi investormi pri umiestnení malej vodnej elektrárne v konkrétnej lokalite za účelom zohľadnenia miestnych podmienok, oprávnených záujmov a obmedzujúcich limitov pre umiestnenie malej vodnej elektrárne a na ich základe optimalizovať lokalizáciu stavby, pričom je potrebné zohľadniť aj existenciu nevyužívanej malej vodnej elektrárne situovanej v danom vodnom útvare,
- uzatvárať s investorom zmluvu o budúcej zmluve s platnosťou na dva roky, resp. do doby začatia výstavby, ak výstavba začne pred ich uplynutím; v prípade ak výstavba nezačala

- v čase platnosti zmluvy o budúcej zmluve nie z dôvodu nečinnosti investora môže sa táto zmluva na žiadosť investora primerane predĺžiť na nevyhnutnú dobu,
- uzatvorená zmluva musí obsahovať povinnosť investora (nájomcu) odstrániť vodnú stavbu po skončení jej prevádzky
 - malé vodné elektrárne prednostne umiestňovať na existujúcich vodohospodárskych stavbách a bariérach vodných tokov s podmienkou ich spriechodnenia pre migrujúce druhy rýb